

ללמד ילדים

מאת ענת פרקש, מכשירה מורים לחינוך גופני במכללה האקדמית בוינגייט ומלמדת ילדים
מזה שלושה עשורים ורואה בכך קסם כל יום מחדש.

הילדים הם אוצרה הבלום של כל חברה.

הם הפוטנציאל, העתיד, האופק.

באחריותנו לציידם בכלים ולהיטיב עם חייהם ועם עתידם, ובכך גם להיטיב עם עתיד כולנו.

ללמד ילדים זה לא כמו ללמד מבוגרים.

ילד לא יכול להתגונן ממורה מבוגר. אין לו יכולת הבחירה! הוא נמצא במסגרת נתונה שבחרו
עבורו הוריו או הקהילה.

לילד אין מספיק כלים כדי לדעת, האם השיעור מועיל לו, האם התוכן חשוב לו, האם פרקטי
או מוסרי...

ילד צעיר הוא חומר גלם טהור, גמיש, סופג, שרק מחכה להיות מעוצב, שרק צריך להצמיח
כנפיים ולעוף לחיים משמעותיים עבורו ועבור החברה שבה הוא חי.

הגישה הבסיסית שלי יוצאת מן האני היחיד, המיוחד והשונה, פרט אחד שווה בין שווים
במעגל השלם והעשיר של הכיתה או של מסגרת חברתית כלשהי.

**האם אנו, המורים, המחנכים והמדריכים של ילדים צעירים, מבינים ומודעים לגודל
תפקידנו בחייהם?**

האם אנו מבינים את עצמת הרכות הזאת? את העמידות מעצם הגמישות, אך בד בבד את
השברירות? את העובדה, שכל דבר שנגיד, שנעשה, שנעיר, שנראה ושלמד, נספג בתודעה
הצעירה הרכה הזאת ללא היכולת לסנן? **האם אנו מבינים שכל מה שבין השורות, צובע
את הגישה שלהם לחיים?**

באיזה גוון אנו צובעים את השער לחיים עבור ילדינו, עבור תלמידינו, עבור חניכינו?

כמורה לפרחי הוראה אתן קווים מנחים שעוזרים לי להכיל כבר מעל שלושה עשורים את
המשמעות של ללמד ילדים.

הערך העליון הוא קבלת הייחודיות של כל אחד מתלמידיי, בעיקר כשמדובר בתלמידים
צעירים, בילדים. זו בעצם ההכרה בשונות בין אנשים כצורך קיומי בסיסי.

השוויון האמיתי הוא לא במסירת תכנים שווים לכולם אלא להיפך, השוויון האמיתי הוא היציקה אל 'חניכת הנער על פי דרכו'. זאת הן מהיבט התוכן והן מן ההיבט המתודי דידיקטי של הוראה מותאמת לתחומי עניין שונים.

להגשמת רעיון השוויון בהטרוגניות צריך ליישר קו בין המורה לבין התלמידים כאחד.

בחברה שלנו מקובל כל כך להשוות בין אנשים – כמה נקודות, כמה זמן, מהי כמות התוצרים ועוד. מי כמוני, שצמחה בעולם הספורט ההישגי, יודעת זאת.

בגישת ה"שוויון בין השונים", אותה אני מנסה להנחיל לתלמידיי, מדדי ההצלחה שונים במהותם – הם פחות ניתנים לכימות. השאיפה היא לא לאתר את הראשונים אלא לעודד כל אחד לצמיחה לכיוונים אינדיבידואליים בהתאם לכישורים, לקשיים ולנטיות אישיות.

המטרה היא להתייחס אל הקבוצה כאל רקמה צבעונית מגוונת ומיוחדת, בה כל פרט תורם מעצמו "את צבעו" להשלמת התמונה הייחודית. אם נהייה רגישים לנטייה של כל תלמיד, האטמוספירה החינוכית תהיה כזאת שתאפשר למידה פורה שתביא להצלחות רבות, מאשר בתכנית שמתעלת את כולם בכיוון אחד.

לאחר עיצוב המודעות שלנו, המורים, עלינו לעצב את מודעות הילדים לאווירה של קבלת השונות והייחודיות של כל אחד. תחילה עולות שאלות, כמו: "למה הוא עשה ככה ואני נדרש למשהו אחר?", אבל לאט לאט, עם הקבלה האמיתית של העובדה שכל אחד צריך משהו אחר שמתאים לו, פוסקות השאלות הקשורות בהשוואות, ומתחילה ההתעמקות במהות. שאלת ה"האם כולנו אותו דבר?" היא שאלת הבסיס. קל מאוד להבין את השונות בינינו במימד הפיזי. האם כולנו בעלי אותו צבע עיניים? האם כולנו באותו גובה? האם כולנו אוהבים לאכול את אותם המאכלים? הבנה זו עוזרת לילדים להבין את השונות ולהפנים אותה גם במימדיה הקוגניטיביים והרגשיים, עם כמה שפחות שיפוטיות.

ובכן, מהם הקריטריונים הבסיסיים להצלחת תהליך הלמידה?

- 1) מידת ההתקדמות האישית מתחילת הלמידה.
- 2) מידת תחושת המסוגלות העצמית שהתעוררה בילד. הכוונה היא ליכולת הילד להתמקד ולהתמיד במשימה וביכולתו להתמודד עם הקשיים שבדרך ולהתגבר עליהם.
- 3) הקריטריון השלישי קשור ישירות לשניים הראשונים, שכן הוא זה שיוצר את המוטיבציה, את תחושת ההנעה שבלעדיה לא ייברא דבר.
- 4) מידת העניין ומשמעות הלמידה לחיים מחוץ למסגרת החינוכית.

5) מידת רלוונטיות הלמידה לחיים האמתיים עם הכלים שנרכשו: יכולת שימוש בחשבון שתבוא לידי ביטוי בבחירת מוצר מתאים עם אמא בסופר; למידת מילה חדשה בשפה זרה שתאפשר התמצאות טובה יותר ברשת; תרגיל בהתעמלות שמחזק את חגורת הכתפיים ובונה את בטחוננו של הילד בגופו; משחק כדור שמלמד אסטרטגיה תוך שיתוף פעולה עם כל חברי הקבוצה.

הגיע הזמן שאנו, המורים, נבין שתפקידנו הגדול בחיי הילדים השתנה בדור האחרון. פעם היינו אמונים על תכנים, ואילו היום, לעניות דעתי, אנו אמונים על ההקשר שלהם לחיים, על המשמעות שלהם בתוך עולם, שהמידע בו מציף את כולנו ואף עלול להטביע את נפש ילדינו הרכה, אם לא נספק את ההקשרים המתאימים.

העולם של היום נטול גבולות, לטוב ולרע. הוא מגוון עד כדי טירוף. הכל השתנה! ועדיין, מה שעוד נותר בעינו זה כל אחד מאתנו הוא יחיד ומיוחד באשר הוא. ההצלחה הגדולה בעולם של היום היא לחשוב מחוץ לקופסה. בואו ניצור אווירה שתאפשר חשיבה כזאת. בואו נעודד תקשורת מאפשרת ולא שיפוטית בינינו לבין עצמנו שתשפיע על תלמידינו.

בואו נאפשר לכל ילד להביא לידי ביטוי את המיוחד שבו ולקבל בטבעיות את השונות של חברו.

נאה דורש נאה מקיים. בואו נתחיל אנחנו, המורים, להבין שדרכי הוראה מגוונות צריכות להיות מותאמות לתלמידים אך גם מותאמות לסגנונות הוראה שונים בהתאם לאישיותנו אנו. מי אמר, שמורה שמציג מצגת יילמד טוב יותר מאשר חברו שמעביר את המסרים באמצעות מסע בטבע?

בעולם הפלורליסטי בו אנו חיים כיום יש אינספור אפשרויות שצריך לאמץ.

וכיצד נדע בכל זאת שהתהליך ראוי ברמה היומיומית?

שאלת השאלות שלמדתי לשאול מאחד המורים המאמנים שלי, ולדימיר ניונקו מעורר ההשראה, היא "אם אני הייתי ילד בשיעור הזה, האם הייתי נהנה?..."